

5. Епістолярна спадщина академіка Д.І. Яворницького. Вип. 4: Листи Д.І. Яворницького до діячів науки і культури / Упоряд.: С.Абросимова, Н.Василенко, А. Перкова; за заг. ред. Н.І. Капустіної. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2005. – 500с.
6. Москаленко А.А. Нарис історії української лексикографії / А.А. Москаленко. – К.: Радянська школа, 1961. – С.144-145.
7. Словарь української мови [упоряд. Б. Грінченко]. – Том II. Репринтне видання. – К.: Лексикон, 1996. – 578с.
8. Словник української мови: в 11-ти томах. – К.: Наук. думка, 1970-1980.
9. Шубравська М.М. Д.І. Яворницький: життя, фольклористично-етнографічна діяльність / М.М.Шубравська. – К.: Наук.думка, 1972. – 354 с.

УДК 81'1:398.91

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЩАСТЯ В ПОБУТОВІЙ СВІДОМОСТІ СЛОВ'ЯН, GERMANЦІВ І ROMANЦІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПАРЕМІЙ)

Коцюба З.Г., д. філол. н., професор

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті простежено особливості вербалізації стереотипних національних уявлень про щастя пареміях української, російської, польської, англійської та французької мов, диференційовано універсальні та національно зумовлені характеристики щастя в різних культурах.

Ключові слова: паремія, побутова свідомість, національне, універсальне.

Коцюба З. Г. КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ СЧАСТЬЯ В ОБЫДЕННОМ СОЗНАНИИ СЛАВЯН, GERMANЦЕВ И ROMANЦЕВ (НА МАТЕРИАЛЕ ПАРЕМИЙ) / Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко, Украина.

В статье прослеживаются особенности вербализации стереотипных национальных представлений о счастье в паремиях украинского, русского, польского, английского и французского языков, дифференцируются универсальные и национально обусловленные характеристики счастья в разных культурах.

Ключевые слова: паремия, быденное сознание, национальное, универсальное.

Kotsiuba Z. H. CONCEPTUALIZATION OF HAPPINESS IN COMMON CONSCIOUSNESS OF SLAVES, GERMANS, AND ROMANS (BASED ON PAROEMIAS) / Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ukraine.

The article is an attempt to trace the peculiarities of verbalization of the stereotypic national conception of happiness in Ukrainian, Russian, Polish, English and French proverbs and sayings, differentiate national and universal characteristics of happiness in different cultures.

Key words: paroemia, common consciousness, national, universal.

У побутовій свідомості носіїв слов'янських, германських і романських мов особливий статус займають концепти ЗДОРОВ'Я, ЩАСТЯ, РОЗУМ, КРАСА, а також БАГАТСТВО, які є універсальними ціннісними домінантами з огляду на те, що вони не лише формують каркас ієрархії цінностей у всіх культурах, але й є відправними точками при ступенюванні інших універсальних і національних цінностей. Метою пропонованої розвідки є виявлення специфіки різномовної паремійної об'єктивної концепції ЩАСТЯ – одного з найбільш універсальних телеономних концептів (за С.Воркачовим [2, с. 49]), який має здатність охоплювати майже всі інші телеономні концепти, які виступають його причиною чи умовою.

Концептуалізація ЩАСТЯ в побутовій свідомості, вербалізованій у різномовних пареміях, відбувається за характерним для фольклорного слова принципом. На противагу традиційному баченню абстрактних концептів як таких, яким у колективній свідомості не відповідає жоден фіксований образ (що зближує їх із символами), у паремійних текстах, передусім української і польської, а також германських і романських мов, уявлення про ЩАСТЯ персоніфіковані і закріплені у вигляді універсальної моделі “щастя – людина”. Дії і стани людини є когнітивними донорськими сценаріями, до яких уподібнюється персоніфіковане ЩАСТЯ в прислів'ях і приказках. ЩАСТЯ в побутових уявленнях *народжується, живе, ходить, бігає, лазить, шукає, усміхається, допомагає, служить, грає* тощо: *Де щастя родиться, там і зависть плодиться* [11, с. 169];

Щастя переходя живе [11, с. 174]; *Щастя бігає за сміливцями* [11, с. 173]; *Щастя не знає, кого шукає* [11, с. 174]; *Ніхто не знає, коли йому щастя усміхнутися має* [11, с. 171]; *Щастя і дурному помагає, а нещастя і мудрого дурним зробиць* [11, с. 174]; *Кому щастя служить, той ніколи не тужить* [11, с. 170]; *Komu szczęście sprzyja, bieda go mija* [21 III, с. 381]; *On śpi, a samo szczęście po nim lazi* [21 III, с. 383]; *Good luck reaches further than long arms; Bad luck often brings good luck* [25, с. 166]; *Happiness in this world, when it comes, comes incidentally* [6, с. 358]; *Good luck never comes too late* [20, с. 290]; *Wem das Glück pfeift, der tanzet wohl; Wem das Glück aufspielt, der hat gut tanzen* [8, с. 205]; *Bien danse, à qui la fortune chante* [17, с. 497] і под. В уявленнях німців образ ЩАСТЯ децю деталізований: воно має жіночу натуру: *Das Glück hat Weiberart, liebt die Jugend und wechselt gern* [4, с. 159].

Прикметно, що семантичний дублет “блаженство – счастье”, актуалізований у російській мовній свідомості і широко репрезентований у лексикографічних працях [2, с. 51; 91], у прислів'ях і приказках не актуалізується.

“Метафорична складова” лінгвокультурного концепту ЩАСТЯ в різномовних пареміях наповнюється предметними образами (птаха, тварина, квітка, хмара, скло і под.), ландшафтними замальовками: *Щастя єсть як лисиця: поманить, подурить та і до лісу втече* [11, с. 173]; *Одному щастя рікою пливе, а другий в нещасті цілий вік живе* [11, с. 171]; *Счастье вольная птичка: где захотела, там и села; Счастье в оглобли не впряжешь* [5 I, с. 52]; *Наше счастье – решето дырявое* [5 I, с. 42]; *Szczęście ciska ludźmi jak piłka* [21 III, с. 384]; *Happiness grows at our own firesides and is not to be picked in strangers' garden* [6, с. 358]; *Glück und Glas, wie leicht bricht das* [8, с. 117]; *Das Glück hat Flügel* [8, с. 39]; *Il n'y a pas de bonheur sans nuage* [17, с. 147].

Дослідження різномовних прислів'їв і приказок підтверджує думку про те, що в побутовій свідомості імена концептів-абстракцій не пов'язані з жодним конкретним образом, оскільки для них характерні невизначеність і мінливість імплікованих смислів.

ЩАСТЯ як ідеальна цінність у досліджуваних пареміях має значно більшу вартість від матеріальних благ: *Щастя лучче, як готові гроші* [11, с. 174]; *Яка користь од багатства, коли нема щастя* [11, с. 224]; *Щастя дорожче багатства* [11, с. 173]; *Счастье дороже богатства* [5 I, с. 50]; *Lepsze szczęście niż pieniądze (góra złota)* [21 III, с. 381]; *It is better to be born lucky than rich; Nap (luck) and halfpenny goods enough* [25, с. 166]. Саме ЩАСТЯ в народних уявленнях є необхідною передумовою достатку: *Як твоя, доню, доля, то накупить чоловік поля, а як безділля, то продасть і подвір'я* [11, с. 172]; *Счастливому и промеж пальцев (и в зубах) вязнет; Клад да жена – на счастливого* [5 I, с. 52]; *Счастливый – что калач в меду (к нему все пристаёт)* [5 I, с. 50]; *Nie bierzcie zasłużony, lecz szczęśliwy* [21 III, с. 832]; *Bien danse à qui la fortune chante* [19, с. 217], хоч багатство не може бути запорукою ЩАСТЯ: *Хто багато бажає, той ніколи щаслив не буває* [11, с. 172]; *Щасливому і на соломі добре ститься* [11, с. 172]; *Szczęście nie zasada się na bogactwie* [21 III, с. 382]; *Nie złoto szczęście czyni* [21 III, с. 897]; *Money cannot buy happiness* [23, с. 282]; *Call not him the happiest who is the richest* [6, с. 358]; *Riches alone make no man happy* [25, с. 277]; *Ni l'or ni la grandeur ne nous rendent heureux* [19, с. 49]. Для носія польської колективної свідомості навіть мрія про багатство є ознакою глупоти: *Glupi marzy o bogactwie, a mądry o szczesciu* [21 I, с. 673].

Така універсально висока оцінка ЩАСТЯ є, очевидно, відгомном давніх, ще дохристиянських уявлень різних народів про неминучість і всевладність долі (одним із виявів якої є щастя: пор. *Свого щастя і колесом не об'їдеш* [11, с. 172]; *Счастье придет, и на печи найдет* [5 I, с. 49]; *Szczęście czego mi nie dało, tego mi nie będzie brało* [21 III, с. 384]), яку не може змінити навіть Бог. Свідченням домінування аналізованої логіки в побутовій свідомості древніх є не перейняте сучасними мовами латинське прислів'я *Contra felicem vix deus vires habet* – Проти щасливого і Бог безсилий [18, с. 74].

Превалювання вказаних корелятивних зв'язків концептів ЩАСТЯ і БАГАТСТВО в побутовій свідомості носіїв зіставлених мов не виключає можливості об'єктивації наслідкового зв'язку гроші → щастя в поодиноких слов'янських пареміях: *Щасливий, кого гроші люблять* [11, с. 173]; *Przy tym szczęście, przy kim pieniądze* [21 III, с. 383]. Прикметно, що в англомовних пареміях, незважаючи на центральні позиції матеріальних цінностей у колективній свідомості британців, і особливо американців, указаний зв'язок не активується. Цю лакунарність не можна вважати результатом сучасної зміни ціннісної парадигми, оскільки взаємозв'язок багатство ↔ щастя є одним із найдавніших у суспільній свідомості носіїв англійської мови, про що свідчить етимологія лексеми “wealth” (середньоанглійське *welthe* від *well* – добре або *weal* – щасливий, кращий серед когось, чогось [22]). Стійкість цього взаємозв'язку підтверджують також сучасні експериментальні дослідження. Так, найчастотнішою реакцією на слово-стимул “гроші” у відповідях американських студентів було саме слово “щастя”, яке не увійшло до асоціативного поля *гроші*, отриманого в результаті аналогічного експерименту, проведеного з українськими студентами [15, с. 99–100].

У слов'янських мовах внутрішній взаємозв'язок між лексемами “убогий” і “нещасний” підтверджується й етимологічно: якщо префіксальний прикметник *ubogъ буквально означає ‘який не отримав (при розподілі) ніякої частки, лишився без долі, бездолний, обездолений’ [12, с. 73], а псл. *šťěstýje – букв. ‘хороша частка, гарна доля (як результат розподілу)’ [12, с. 74], то для праслов'ян лексема *ubogий* мала буквально те саме значення, що й *нещасний*.

У пареміях слов'янських мов вербалізований наслідковий взаємозв'язок “здоров'я → щастя”: *Нема щастя без здоров'я; Найбільше щастя в житті – здоров'я; Було б здоров'я – і розум буде* [10, с. 170]; *Дал бы бог здоров'я, а счастье найдем* [5 I, с. 309]; *Даст бог здоров'я, даст и счастья* [5 I, с. 87]; *Gdzie zdrowia brak, tam wesolosci nie pytaj* [21 III, с. 850]; *Trzech rzeczy trzeba do szczescia: nie chorowac, nie kochac, nie myslec* [21 III, с. 386]. Англійська приказка *To be happy is to be healthy* [6, с. 360] ототожнює здоров'я і щастя.

У колективних уявленнях поляків, англомовців, німців і французів, вербалізованих у пареміях, ЩАСТЯ дістає однозначну перевагу над розумом, на що вказує кількісна та якісна репрезентація відповідних паремійних тематичних груп, зокрема численність прислів'їв і приказок, які реалізують це переконання, їх варіативність, а також багатство образної структури: *Liepiej urodzić się szczęśliwym niż rozumnym* [21 III, с. 388]; *Lepszy (więcej wart) lut szczęścia niż funt (cetnar) rozumu* [21 III, с. 381]; *Szczęście podczas sprawi, czego rozum nie może* [21 III, с. 382]; *Better be born lucky than wise; An ounce of luck is worth a pound of wisdom* [25, с. 166]; *Better be happy than wise* [20, с. 215]; *This more to be good than great; to be happy is better than to be wise* [6, с. 360]; *Glück geht über Witz; Ein Quentlein Glück ist besser als von Weisheit ganze Fässer* [4, с. 159]; *Ein Quentlein Glück ist besser als ein Pfund Weisheit* [8, с. 91]; *Qui a bonheur (fortune), il suffit peu de sens avec une livre de talent; Chance vaut mieux que bien jouer* [4, с. 159]. Таку оцінку поняття *щастя* і *розум* (мудрість) отримали вже в латинській паремії *Vitam regit fortuna, non sapientia* – Життям править щастя, а не мудрість [18, с. 362], що, очевидно, мало певний вплив на формування відповідних уявлень західноєвропейських народів.

Місце РОЗУМУ і ЩАСТЯ в ієрархії цінностей східних слов'ян не є чітко визначеним. З одного боку, в пареміях реалізуються судження, типові для західноєвропейських культур: *Аби щастя, а розум буде* [11, с. 172]; *Не родися багатий та вродливий, а родися при долі, та щасливий* [11, с. 171]; *Счастье дороже ума, богатства и пр.* [5 I, с. 50]; *Счастье ума прибавляет, несчастье последний отымает* [5 I, с. 49]; *Не родись ни умен, ни красив, а родись счастлив* [5 I, с. 52]; а з другого (причому кількість паремій в обох групах приблизно однакова), – постулюється пріоритетність позицій РОЗУМУ на шкалі народних цінностей: *Не дай, Боже, щастя, а дай розум* [3 III, с. 39]; *Де розум, там і щастє* [3 III, с. 38]; *У кого розум, у того й щастє* [3 III, с. 40]; *Щастя без розуму – торбина дірява* [11, с. 173] – *Счастье без ума – дырявая сума* [5 I, с. 46]; *Счастье без ума ничем; Счастье со счастьем сойдется, и то без ума не разминется* [5 I, с. 47]. Про суперечливість народних уявлень свідчить також “дзеркальна” варіативність українських паремій *Прибуди щастя! Розум буде!* [11, с. 172] – *Прибуди розум, щастє буде* [3 III, с. 39], на відміну від однозначності польських: *Szczęście przyjdzie, rozum będzie* [21 III, с. 383]; *Rozum zawsze za szczęściem przybude* [21 III, с. 84].

Актуальне для східних слов'ян аналізована кваліфікаційна суперечність лежить в основі сюжетних перипетій української народної казки “Розум і щастя”, конфлікт в якій розв'язується не на користь розуму, хоч саме поєднання щастя і розуму трактується як оптимальне для досягнення успіху: *Розум бігає довкола і просить Щастя: “Пустити мене до себе. Визнаю: ти маєш більшу силу, ніж я, але нам треба жити разом, у добрій злагоді. Тоді хлопець буде веселий, розумний, і люди будуть його любити”. Щастя посунулося і дало місце Розумові* [14, с. 68]. Логема “поєднання щастя і розуму забезпечує життєві здобутки” реалізується і в німецькій паремії *Wer Glück hat und eine Nusschale von Witz, der kann die halbe Welt regieren* [4, с. 159].

Закономірно, що передумовою щастя в уявленнях поляків є саме “добре ім'я (слава)”, англомовців – “чеснота”: *Dobra opinia – połowa szczęścia* [21 II, с. 734]; *Virtue and happiness are mother and daughter* [25, с. 117]; *Without virtue, happiness cannot be* [6, с. 360]. Українці й англійці вважають, що людське щастя неможливе без дітей: *Нема смерті без причини, а щастя без дитини* [11, с. 171]; *Доглядай дитину, як перлину* [10, с. 118]; *Happy is he that is happy in his children* [20, с. 215]; *Children are poor men's riches* [25, с. 28], хоч загалом для всіх східних слов'ян родинні (сімейні) цінності мають особливу вагу, на що вказує широке побутування багатоваріантної приказки *Нащо й (літший) клад, коли в сім'ї (в чоловіка з жінкою; в дітках) лад* [10, с. 86]; *На что и клад, коли в семье лад* [5 I, с. 302] у східнослов'янських мовах.

Особливе місце в ієрархії цінностей українського народу посідає правда, яка має більшу вартість, ніж універсально високо ціновані щастя і час: *Щастя добре, а правда краще* [11, с. 173]; *Час дорогий, та правда це дорожча* [11, с. 189].

Дослідження особливостей становлення семантики лексем *праця* і *труд* в українській мові свідчить про те, що взаємозв'язок *праця (труд) → щастя / радість, відображені у пареміях* *Риба у воді, а людина в труді* [9, с. 285];

З праці радість, з безділля смуток [9, с. 280]; Щастя і труд рядом живуть [9, с. 291]; Хто працює, той не горює [9, с. 290] та ін., – нове асоціативне утворення в побутовій свідомості носіїв мови. Указаний зв'язок реалізується також в одній із польських паремій: *Nie tam szczęście, gdzie dostatek, lecz gdzie praca, Bóg i statek* [21 III, с. 382]. Так, стсл. *трудоу* мало значення “страждання, мука, зусилля; боротьба”, др. *трудоу* – “робота; турбота; страждання; хвороба; горе; сум” [7, с. 655], як й англійське *labour* та французьке *labeur*, що походять від лат. *labor* – *toil, trouble* [22]. П. Білецький-Носенко подає іменник *трудоу* зі значенням “проказа” [1, с. 357]. Лексема *праца* в українській мові XIV – XV ст. вживалася зі значенням “клопіт, труднощі” [13, с. 224].

Таким чином, дослідження колективних уявлень різномовних народів про ЩАСТЯ свідчить про те, що лінгвоконцепти-абстракції в побутовій свідомості мають здатність “обростати” образно-метафоричними й асоціативними зв'язками, які дають змогу народному оку “бачити” і розуміти ці абстрактні поняття. Місце ЩАСТЯ в ієрархії цінностей слов'ян, германців і романців безпосередньо залежить від специфіки об'єктивації взаємозв'язків “щастя – багатство”, “щастя – розум”, “щастя – здоров'я”. Українські побутові уявлення про ЩАСТЯ значно більше наближені до європейських, ніж до російських.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький-Носенко П. Словник української мови / [підгот. В.Німчук]. – К.: Наук. думка, 1966. – 423 с.
2. Воркачев С.Г. Вариативные и ассоциативные свойства телеономных лингвоконцептов: монография / С.Г. Воркачев. – Волгоград: Парадигма, 2005. – 214 с.
3. Галицько-руські народні приповідки: в 3-х т., 6 вип. / [зібрав, упорядкував і пояснив др. Іван Франко] // Етнографічний збірник. – Львів: Друк. Наук. товариства ім. Шевченка, 1901-1909. – Т. 1-3.
4. Гольдгардт-Ландау Г.М. Русскія пословицы, поговорки, прибаутки и притчи въ переводе на соответствующіе имъ галицизмы и германизмы / Г.М. Гольдгардт-Ландау. – Одесса: Тип. Л.Нитче, 1888. – 180 с.
5. Даль В.И. Пословицы русского народа: сборник: в 2-х т. / В.И. Даль. – М.: Худ. лит., 1984. – Т. 1–2.
6. Дубенко О.Ю. Англо-американські прислів'я та приказки: посібник / О.Ю. Дубенко. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 416 с.
7. Етимологічний словник української мови: у 7-и т. – К.: Наук. думка, 1982. – 2006. – Т. 5. – 704 с.
8. Кудіна О.Ф., Пророченко О.П. Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки / О.Ф. Кудіна, О.П.Пророченко. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 320 с.
9. Прислів'я та приказки: Природа. Господарська діяльність людини / [упоряд. М.М. Пазяк]. – К.: Наук. думка, 1989. – 480 с.
10. Прислів'я та приказки. Людина. Родинне життя. Риси характеру / [упоряд. М.М. Пазяк]. – К.: Наук. думка, 1990. – 528 с.
11. Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми / [упоряд. М.М. Пазяк]. – К.: Наук. думка, 1991. – 440 с.
12. Складенко В. Бог і багатство, або щастя давніх слов'ян / В.Складенко // Культура слова. – 2004. – Вип. 64. – С. 72-74.
13. Словник староукраїнської мови XIV – XVст.: у 2-х т. – К.: Наук. думка, 1977. – Т. 2. – 592 с.
14. Сто казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників / [за ред. І. Малковича]. – 3-є вид. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2006. – 161 с.
15. Струк О.В. Асоціативне поле концепту “гроші” / О.В. Струк // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія “Мовознавство”. – № 15. – Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – С. 98-101.
16. Українські приказки, прислів'я і таке інше / [впорядкував М.Номис]. – Торонто – Київ: Бескид, 1993. – 226 с.

17. Французско-русский фразеологический словарь. Ок. 35000 выражений / [под ред. Я. И. Рещера]. – М.: Изд-во. иностр. и нац. словарей, 1963. – 1112 с.
18. Цимбалюк Ю.В. Латинські прислів'я і приказки / Ю.В. Цимбалюк. – К.: Вища школа, 1990. – 436 с.
19. Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes par M.Maloux. – Paris: Librairie Larousse, 2001. – 628 p.
20. Mieder W. The Prentice-Hall Encyclopedia of world proverbs. A Treasury of Wit and Wisdom through the Ages / W. Mieder. – New Jersey: Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1986. – 582 p.
21. Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich: w IV t. / [red. J. Krzyżanowski]. – Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1969 – 1972. – T. I – III.
22. Oxford Advanced Learner's Compass on CD-ROM. – Oxford University Press, 2005.
23. Proverb wit & wisdom. A treasury of proverbs, parodies, quips, quotes, clichés, catchwords, epigrams and aphorisms / [comp. by L. A. Berman; with assist. by D.K. Berman]. – New York: Berkley Publ. Group, 1997. – 522 p.
24. The Oxford Dictionary of English Proverbs. 3rd ed. / [ed. by F. P. Wilson]. – Oxford: Clarendon Press, 1992. – 930 p.
25. The Penguin Dictionary of Proverbs. 2nd ed. / [ed. by R. Fergusson & J. Law]. – Penguin Books, 2000. – 365 p.

УДК 811. 161.2'06

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОГО І ЗАПОЗИЧЕНОГО В ТЕРМІНОЛОГІЇ

Кочан І.М., д-р. філол. н., проф.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті окреслено проблему національного і запозиченого в термінології, наведено думки учених та їхні погляди з приводу цього та щодо трактування супровідних термінів.

Ключові слова: українська мова, термінологія, запозичена лексика, іншомовні слова, інтернаціоналізми, міжнародні слова

И.Н. КОЧАН. ПРОБЛЕМА НАЦИОНАЛЬНОГО И ЗАИМСТВОВАННОГО В ЯЗЫКЕ. Львовский национальный университет имени И.Франко, Украина.

В статье поставлено проблему национального и заимствованного в терминологии, приведены высказывания учених и их взгляды относительно этой проблемы, а также терминов, сопровождающих ее.

Ключевые слова: украинский язык, терминология, заимствованная лексика, иностранные слова. Интернационализмы, международные слова.

I.M. KOCHAN. PROBLEM OF NATIONAL AND ADOPTED IN LANGUAGE. Lviv national university of I. Franco, Ukraine.

In the article a problem of national and adopted in terminology is put, Expressions of scientist and their looks are brought in relation to this problem, and also terms accompanying them.

Keywords: Ukrainian language, terminology, adopted vocabulary, foreign words. International vocabulary, international words.

Проблема національного та запозиченого в українському термінознавстві завжди була важливою. Тож сьогодні не є винятком. З давніх-давен торговельні, економічні та культурні зв'язки між народами сприяли проникненню в різні мови іншомовних слів. Так само й українська мова збагачувалася іноземними елементами і словами.

Причини таких запозичень різні, насамперед, це позначення реалій чужого життя (*спагети, піца* – італійське; *хот-дог* – американське, *гамбургер, бутерброд* – німецьке), відтак створення однослівного терміна замість кількаслівного національного (*спринтер* – бігун на коротку дистанцію, *рефері* – суддя спортивних змагань), “престижність” іншомовного слова (*вердикт* замість присуд, *супермаркет* замість магазин самообслуговування), усталеність його у мові (*телефон, автомобіль, телевізор*). Ще однією з причин запозичень є потреба у поповненні або створенні якоїсь лексико-семантичної групи, яка була відсутньою чи